

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ У ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСАХ КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ

Поросла П.В.,

*студентка кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування,
Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: poporoslaya0204@gmail.com,*

Шепелюк В.А.,

*к.е.н. доцент, ст. викладач кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування,
Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: verashepeliuk@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6270-5936>*

Надходження від сплати екологічного податку в Україні менші, ніж у країнах Євросоюзу, а у перерахунку на євро значно зменшуються у динаміці, в той час як в інших країнах Європи – відносно стабільні. Надходження екологічного податку в Україні у порівнянні з Німеччиною та Польщею (які близькі по значенням викидів забруднюючих речовин та утворенню відходів) менші у 330 та 65 разів відповідно. Для того, щоб не враховувати вплив зміни валютного курсу, варто розглянути частку екологічного податку у податкових надходженнях бюджетів країн. Частка екологічного податку у податкових надходженнях бюджету в Україні також найменша – 0,5 – 1,3%, при тому як в інших країнах Європи цей показник коливається у межах 4 – 12%. Наприклад, у Німеччині та Франції 4 – 5%, у Польщі майже 8% [1].

У ЄС екологічний податок є податком, основою якого є фізична одиниця об'єкту, що має доведений, специфічний негативний вплив на навколишнє середовище. Дані про екологічні податки у статистиці ЄС подаються у розрізі надходжень від податків на: енергію; транспорт; забруднення; ресурси.

Різні види екологічних податків, які можуть стягуватися у країнах ЄС, частково співпадають з компонентами екологічного податку в Україні: наприклад, податки за забруднення та частково енергетичні податки в ЄС та такі компоненти екологічного податку в Україні, як податок за забруднення атмосферного повітря, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, розміщення відходів, податку за обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).

Також екологічні податки ЄС включають такі види податків, які в Україні існують окремо від екологічного: наприклад, транспортні податки та податки на ресурси в ЄС і рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, води, користування надрами тощо в Україні. Тому коректна порівняльність обсягів екологічних податків ЄС та екологічного податку в Україні не забезпечується.

Основну частину надходжень від екологічного оподаткування у ЄС складають податки на енергію – від 50 до 93%, у Німеччині, Франції та Польщі – більше 80%.

Забруднення і ресурсні податки складають порівняно невелику частку від загального обсягу надходжень від екологічних податків у ЄС. Податки на забруднення складають зовсім незначну частку надходжень від екологічного оподаткування – до 10%, у деяких країнах взагалі відсутні (наприклад, Німеччина) [2].

Варто також зазначити, що попри здобутки у сфері екологічного оподаткування у європейських країнах, не виключені випадки недоцільних змін у цій сфері, неврахування ризиків та отримання негативних ефектів. Так, у Нідерландах було введено авіаційний податок, який призвів до збільшення ціни послуг авіап перевезення (на 11 – 45 євро для одного пасажирів) та, відповідно, зниження попиту на ці послуги. Через рік після введення, цей податок було скасовано.

Порівняно з іншими європейськими країнами, в Україні надходження екологічного податку і у абсолютному і у відносному виразі значно менші. Основну частину екологічного податку в європейських країнах складають податки на енергію. В Україні виробництво та постачання енергії теж є основним видом діяльності, за яким здійснюються найбільша частина забруднень повітря (більше 40%) та води (більше 35%) [3].

Значні обсяги надходжень від екологічних податків у країнах ЄС зумовлюють значення екологічного оподаткування у доходній частині бюджетів, що дозволяє забезпечити фінансування необхідних природоохоронних заходів.

Захист навколишнього середовища в Європі визначається як всі заходи, безпосередньо спрямовані на запобігання, зменшення та усунення забруднення або будь-якого іншого погіршення стану навколишнього середовища.

Джерелами фінансування таких заходів у країнах ЄС є: приватні та державні спеціалізовані виробники послуг з охорони навколишнього природного середовища; бізнес-сектор; сектор державного управління; сектор домашніх господарств.

Найбільші обсяги фінансування державою природоохоронних заходів у Франції, Німеччині та Великобританії, попри велику територію та обсяги забруднень, близькі до показників цих країн, по видаткам на охорону природи Україна знаходиться на рівні Словенії, Литви і Латвії [4].

У видатках бюджетів європейських країн видатки на природоохоронні заходи займають незначну частку – 0,4 – 5%. Країни, подібні до України по рівню забруднення спрямовують 1,4-2% загальних державних витрат на цю сферу, Україна – до 1%.

Більше половини видатків на охорону навколишнього природного середовища Франція, Великобританія, Іспанія та Італія спрямовують на поводження з відходами. У Німеччині та Польщі на цей напрям охорони довкілля припадає до 20% видатків. У цілому, структура видатків на охорону навколишнього середовища істотно відрізняється у різних європейських країнах. Важливим показником є співвідношення надходжень екологічного податку та видатків держави на охорону навколишнього природного середовища. У всіх країнах Європи, крім України, надходження від

екологічного податку значно більші, ніж державні витрати на природоохоронні заходи. У Великобританії та Німеччині суми екологічних податків у 3 рази більші за природоохоронні видатки, у Франції в 2 рази, у Польщі – у 6 разів [5].

Список використаних джерел:

1. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період) //Національний банк України. - https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls.
2. Environmental tax revenues // Eurostat. – http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_ac_tax&lang=en.
3. Статистичний збірник: «Бюджет України 2016» - <https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202016.pdf>.
4. Environmental tax revenues // Eurostat. - http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_ac_tax&lang=en.
5. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фундація «Відкрите Суспільство», 2017. – 108 с.